

N:o 128.

Ank. till Riksd. kansli den 27 april 1909, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för Kungl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark äfvensom till inlösen af ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarne disponera köpeskillingarna för vissa kronoegendomar samt en väckt motion om anslag till inköp af skogbärande eller till skogsbörd duglig mark.

(I. A. och R. A.)

I en till Riksdagen afåten, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (n:r 92) af den 5 mars 1909 har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att köpeskillingarna ej mindre för de kronoegendomar samt till inköpta skogsegendomar hörande områden, rörande hvilkas försäljning beslut jämlikt kungl. brefven den 18 maj 1888, den 29 maj 1891 och den 23 maj 1902 af Kungl. Maj:t fattas under tiden från och med 1910 års början till och med utgången af år 1912, än äfven för sådana områden och lägenheter, till hvilkas försäljning från de under domänstyrelsens förvaltning ställda, staten tillhöriga skogsegendomar eller utarrenderade jordbruksegendomar Riksdagen under sistnämnda tid på därom särskildt gjorda framställningar må lämna tillstånd, må af Kungl. Maj:t disponeras för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 4 Saml. 1 Afd. 83 Häft. (N:o 128.) 1

äfvensom till inlösen af ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarna och följaktligen på Kungl. Maj:ts rekvisition från riksgäldskontoret utbetalas.

Till ofvanberörda statsrådsprotokoll har departementschefen i ärendet anfört följande:

»I fråga om dispositionen af de genom försäljning af mindre kronoegendomar inflytande medel är, hvad först angår de försäljningar, som äga rum enligt nådiga brevet den 29 maj 1874, eller sådana, som afse egendomar, hvilkas arrenden icke öfverstiga 200 kronor, genom Riksdagens i skrifvelse den 24 maj 1877 anmälda beslut stadgadt, att medlen må, i den mån tillfällen därtill yppa sig, användas till sådana inköp af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark, hvilka af Eders Kungl. Maj:t pröfvas vara fördelaktiga och hvartill medel icke kunna beredas från det till skogsväsendet anvisade reservationsanslag. Enligt nådiga brefven den 6 juni 1879, angående försäljning af egendomar af nyssnämnda slag, hvilka efter den 29 maj 1874 kommit under kammarkollegii (numera domänstyrelsens) förvaltning, samt den 27 juni 1887, angående försäljning af sådana i de norrländska länen belägna kronoegendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 200 kronor, men icke 500 kronor, äga dessa stadganden tillämplighet äfven å de försäljningar, som äga rum enligt nämnda nådiga bref. Hvad åter angår köpeskillingarna för de egendomar, som försäljas med tillämpning af nådiga brefven den 18 maj 1888, den 29 maj 1891 och den 23 maj 1902 — afseende, det förstnämnda sådana söder om Norrland belägna kronoegendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 200, men icke 400 kronor, det andra dylika egendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 400 kronor, men icke 500 kronor, och det sistnämnda dels dylika egendomar, hvilka i arrende lämna mer än 500 kronor, men icke utöfver 600 kronor, dels kronoegendom, som ej varit för statsverkets räkning utarrenderad, men som uppenbarligen är eller vid arrendeuppskattning finnes vara af sådan beskaffenhet, att för densamma icke kan påräknas högre arrende än 600 kronor, dels ock till inköpt skogsegendom hörande område, som utan olägenhet för skogs-skötseln anses kunna afyttras och uppenbarligen är eller vid arrendeuppskattning finnes vara sådant, att för detsamma icke kan påräknas högre arrende än 600 kronor — skola äfven dessa köpeskillingar, enligt föreskrifter i samma nådiga bref, användas till inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark, men Eders Kungl. Maj:ts dispositionsrätt öfver nämnda köpeskillingar är likväl så till vida inskränkt, att endast köpeskillingarna för de kronoegendomar, rörande hvilkas försäljning beslut jämligt sistberörda tre nådiga bref fattas under tiden till

och med utgången af år 1909, få för ändamålet af Eders Kungl. Maj:t disponeras.

I skrifvelse den 16 maj 1889 anförde nämligen Riksdagen i fråga om dispositionen af köpeskillingarna för egendomar, som försålles enligt nådiga brefvet den 18 maj 1888, att i anseende till ämnets jämförelsevis ej ringa vikt och då det här gällde förvärfvandet af fastigheter, hvilkas skötsel måste blifva förenad med kostnader, Riksdagen ansett sig böra sättas i tillfälle att bilda sig ett omdöme om sättet för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark, samt att, på det en sådan pröfning periodvis måtte kunna äga rum, Riksdagen funnit sig böra lämna Eders Kungl. Maj:t dispositionsrätt öfver de ifrågavarande medlen för tre år i sänder. Det till utgången af år 1891 gällande medgifvande, som af 1889 års Riksdag på grund af det sålunda anförda lämnades, har sedermera vid särskilda tillfällen af Riksdagen förlängts, hvar gång för tre år i sänder och senast af 1906 års Riksdag för tiden till och med år 1909, i sammanhang hvarmed Riksdagen för samma tid lämnat enahanda medgifvande i fråga om dispositionsrätten öfver köpeskillingarna för sådana kronoegendomar samt till inköpta skogsegendomar hörande områden, rörande hvilkas försäljning bestämmelser finnas meddelade i nådiga brefven den 29 maj 1891 och den 23 maj 192.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 31 maj 1889 öfverlämnas årligen till Riksdagens statsutskott uppgift ej mindre å de kronoegendomar, hvilka under näst föregående året blifvit försålda, än äfven å de inköp af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark, hvilka under samma tid för kronans räkning ägt rum. Genom denna uppgift, hvilken upptager pris och areal å inköpt skogsmark äfvensom de öfriga upplysningar rörande de ifrågavarande inköpen, hvilka kunna finnas erforderliga, tillhandahålles Riksdagen det för verkställande af den utaf Riksdagen antydda pröfning erforderliga material.

Då sålunda tiden för det af Riksdagen Eders Kungl. Maj:t lämnade bemyndigande att disponera köpeskillingarna för försålda kronoegendomar af i det föregående angifna slag till inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark utginge med detta år har domänstyrelsen nu i underdånig skrifvelse den 31 oktober 1908 hemställt, att ett liknande bemyndigande måtte utverkas af Riksdagen för en ny treårsperiod eller för tiden till och med utgången af år 1912.

I samma skrifvelse har domänstyrelsen jämväl gjort ett par andra med nyssnämnda nära sammanhängande framställningar, för hvilka det torde tillkomma mig att i detta sammanhang redogöra. Styrelsen har näm-

ligen hemställt, dels att medel till ett belopp af 1,000,000 kronor måtte beredas till inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark, samt dels att dessa medel jämväl måtte få användas till inlösen af s. k. ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarna.

I fråga om förstnämnda framställning har styrelsen till en början framhållit, att statens markinköp för bildande af kronoparker tagit sin egentliga början år 1875, sedan på grund af 1874 års riksdagsbeslut enligt nådiga brefvet den 29 maj 1874 köpeskillingarna för vissa försålda kronohemman och lägenheter finge användas till inköp af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark, men att redan förut af reservationsanslag anvisats smärre belopp, hvarför inköpts mark för bildande af kronoparkerna i Svältorna i Västergötland samt några andra mindre kronoparker.

Vidare har styrelsen i detta ämne anfört hufvudsakligen följande:

Förutom nu angifna medel hade Riksdagen dessutom för samma ändamål anvisat

för år 1899 (af skogsmedel).....	kronor 1,500,000: —
» » 1900 (»).....	» 1,500,000: —
» » 1901 (genom extra anslag)	» 1,500,000: —
» » 1907 (af skogsmedel) hvad som öfverstege de beräknade skogsmedelsinkomsterna, dock högst	» 500,000: —

Såsom motiv för dessa anslags beviljande anfördes bland annat, att säkrare medel ej gäfves till skogarnas räddning undan förödelse, än att de af staten förvärfvades, äfvensom att de inkomster, som bereddes genom försäljning af mindre kronoegendomar, snart kunde blifva uttömda.

På grund af förutnämnda anvisningar — reservationsanslag, medel för sålda mindre kronoegendomar, skogsmedel och extra anslag — hade, såvidt för domänstyrelsen vore känt, till den 31 oktober 1908 under respektive år afslutats å nedanstående sammandrag upptagna markinköp.

År.	Antal ärenden.	Areal har.	Köpe-skillning kronor.	År.	Antal ärenden.	Areal har.	Köpe-skillning kronor.
1875	2	1,876 : 09	51,634 : —	Transport	38	18,638 : 57	1,222,480 : 67
1876	8	3,728 : 27	245,980 : 63	1887	3	514 : 43	22,207 : 48
1877	3	1,180 : 37	126,000 : —	1888	6	5,324 : 41	273,500 : —
1878	3	1,198 : 58	40,017 : 77	1889	7	25,139 : 72	328,743 : 87
1879	3	267 : 65	15,898 : 50	1890	6	9,439 : 45	454,655 : —
1880	6	4,993 : 33	350,662 : 08	1891	6	3,353 : 65	104,859 : —
1881	2	296 : 45	77,025 : —	1892	13	24,297 : 69	1,215,579 : 06
1882	1	56 : 45	2,860 : —	1893	16	6,564 : 40	394,955 : —
1883	1	188 : 70	8,400 : —	1894	9	6,207 : 67	295,296 : 36
1884	1	411 : —	12,202 : 36	1895	5	8,577 : 32	520,000 : —
1885	—	—	—	1896	8	3,670 : 58	283,389 : 62
1886	8	4,441 : 68	291,800 : 33	1897	5	7,174 : 65	383,595 : —
Transport	38	18,638 : 57	1,222,480 : 67	Transport	122	118,902 : 54	5,499,260 : 56

År.	Antal ärenden.	Areal har.	Köpe-skillning kronor.	År.	Antal ärenden.	Areal har.	Köpe-skillning kronor.
Transport	122	118,902 : 54	5,499,260 : 56	Transport	319	324,513 : 52	20,072,252 : 88
1898	12	36,942 : 33	1,676,657 : 76	1908 ^{31/10}	16	8,470 : 85	662,052 : —
1899	24	55,204 : 52	3,173,716 : —		335	332,984 : 37	20,734,304 : 88
1900	18	33,184 : 22	2,501,057 : 88				
1901	18	12,934 : 93	1,361,700 : 50				
1902	24	12,577 : 64	960,939 : —				
1903	23	19,592 : 59	1,778,532 : —				
1904	16	5,894 : 84	793,611 : —		25	2,764 : 22	298,019 : 12
1905	26	3,682 : 60	347,425 : —				
1906	16	5,044 : 91	407,287 : —				
1907	20	20,552 : 40	1,572,066 : 18		2	203 : 80	34,920 : —
Transport	319	324,513 : 52	20,072,252 : 88				

Tillgången af hittills anvisade medel till markinköp vore följande:
I riksgäldskontoret vore den 31 oktober 1908 inestående kronor

588,976 : 60. Om härifrån droges de till Eders Kungl. Maj:ts respektive befallningshafvande ännu ej utbetalda medel för redan beslutade, men ännu icke afslutade markinköp eller 189,359 : 12 kronor, däri inbegripna de markinköp, som då ännu berodde på Eders Kungl. Maj:ts pröfning, skulle i Riksgäldskontoret komma

att återstå kronor 399,617 : 48
 Härtill komme
 anslag af 1907 års skogsmedel » 500,000 : —

Summa kronor 899,617 : 48.

För inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark finnes således disponibla nära 900,000 : — kronor. Emellertid vore till inköp åt Eders Kungl. Maj:t och kronan hembjudna närmare 25,000 hektar för en fordrad köpeskillning af omkring 4 millioner kronor enligt efterföljande specifikation länsvis:

L ä n	Ungefärligt areal.	Fordrad köpeskillning.
Stockholms	600 : —	120,000 : —
Uppsala	1,050 : —	225,000 : —
Södermanlands	2,065 : —	minst 577,000 : —
Östergötlands	4,362 : —	„ 819,500 : —
Jönköpings	60 : —	16,000 : —
Kronobergs	110 : —	7,000 : —
Kalmar	464 : —	73,786 : —
Gottlands	610 : —	65,720 : —
Kristianstads	53 : —	8,600 : —
Malmöhus	1,000 : —	334,000 : —
Hallands	107 : —	3,000 : —
Göteborgs och Bohus	2,000 : —	minst 47,000 : —
Älfsborgs	829 : —	159,600 : —
Skaraborgs	723 : —	162,114 : —
Värmlands	6,176 : —	347,000 : —
Örebro	2,917 : —	428,500 : —
Jämtlands	500 : —	25,000 : —
Västerbottens	608 : —	39,000 : —
	24,234 : —	minst 4,057,820 : — ¹⁾

¹⁾ Skall rätteligen vara 3,457,820.

Dessutom hade enskilda skogsägare muntligen förklarat sig önska hembjuda kronan till inköp skogsegendomar för sammanlagdt flere millioner kronor, hvilka anbud domänstyrelsen dock ej ansett sig kunna mottaga.

Det vore fördelaktigt för statsverket att kunna förvärfva flertalet af i förenämnda förteckning omförmälda områden, därest efter verkställd värdering köpeskillingarna kunde befinnas antagliga. Tidpunkten vore ock gynnsam för kronan att för rimligt pris inköpa skogsbärande eller till skogsbörd tjänlig mark. Till dessa skäl komme jämväl det, att det med hänsyn till den alltför hänsynslösa afverkning eller skogssköfving, som alltjämt försigginge å många enskildas skogar, måste ur allmän synpunkt anses vara synnerligen lyckligt och önskvärdt, att afsevärda, öfver hela landet fördelade områden bringades under statens ägo och alltså äfven under rationellt och uthålligt skogsbruk.

Hvad angår domänstyrelsens hemställda rörande inlösen af ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarne, har styrelsen redan i en föregående skrifvelse af den 27 augusti 1908 angifvit skälen för denna framställning. Det hade, anförde styrelsen i denna skrifvelse, visat sig, att dikningsarbetens utförande å kronans mark försvårades och i vissa fall omöjliggjordes genom de å sådan mark belägna ängslägenheter, som disponerades af enskilda. Dikningspersonalen hade därför anhållit, att domänstyrelsen måtte vidtaga åtgärd för inlösande till kronan af ängslägenheter af ifrågavarande slag.

Inom Kopparbergs län och de norrländska länen funnes ett stort antal å kronans mark belägna delvis starrbeväxta myrar, hvilka vid nybyggesanläggning till större eller mindre delar insynats till slätterlägenheter samt därefter, äfven om de vid afvittring eller storskifte kommit att omslutas af mark, som bibehållits i kronans ägo, tilldelats hemman och nybyggen utan att genom bestämda rålinjer skiljas från kronans omkringliggande mark. De enskildas fria dispositionsrätt till dessa ängslägenheter vore olika. Inom Dalarna vore den i regel inskränkt till viss tid, vanligen 20 år, hvarefter kronan ägde inlösa dem efter mätismäns värdering eller på annat sätt.

Inom öfre och mellersta Norrland ägde kronan ej någon fullt motsvarande inlösningsrätt. I fråga om Norrbottens och Västerbottens län, hvarest det vida öfvervägande antalet sådana ängar funnes, vore den enskildes rätt till ängarna begränsad genom bestämmelser i särskilda nådiga bref, såsom nådiga brefvet till landtmästeristyrelsen den 12 juli 1878, angående de å kronoparker inom Arvidsjaur socken belägna, hemman och nybyggen tillhöriga ängar, nådiga brefvet till samma styrelse

den 20 juni 1879, angående de å kronoparker i Västerbottens läns lappmarker belägna, hemman och nybyggen tillhöriga ängar, i hvilka nådiga bref Kungl. Maj:t förklarar, att de flera eller färre inom kronoparks område belägna ängslägenheter, hvilka tillhörde hemman och nybyggen, skulle, utan att från kronoparken genom uppdragna rågångar skiljas, blifva, innan de kunde mot annan mark utbytas, tillvidare under hemmanet eller nybygget bibehållna, hvarjämte Kungl. Maj:t medgifvit, att det virke, som till behöfliga hässjor och hölador vid dessa ängslägenheter åtginge, finge tills vidare efter anvisning af revirförvaltaren från kronoparken hämtas.

Ifrågavarande ängslägenheter, hvilka bildade enklaver inom kronoparkerna, omfattade i regel ej större sammanhängande myrtrakter, utan allenast spridda starrbevuxna delar af moss- och myrmarker. Dessa ängars betydelse för hemman och nybyggen, från hvilka de i flertalet fall vore rätt aflägsat belägna, hade förr varit större än den numera vore. Dels hade nämligen höafkastningen från dem efter hand aftagit i följd af försummad betesfred och ständigt återkommande skördar, så snart detta ansetts löna sig, medan endast i undantagsfall något åtgjorts för att vidmakthålla deras produktionskraft, dels hade ock höproduktionen å egendomarnas odlade jord efter hand ökats genom uppodling af närmare gårdarna varande marker. Det hade därför för ängarnas ägare eller innehafvare blifvit allt mindre lönande och mindre nödigt att för tillgodoseende af jordbruksegendomarnas höbehof fortfarande disponera ifrågavarande slätterlägenheter. I följd af stegrade arbetspriser hade det ock i många fall blifvit förenadt med så betydande kostnader att skörda och hemforsla ströängarnas gräsväxt, att det ställt sig billigare att inköpa hö, där så kunnat ske. Gifvet vore dock, att ägarna af de egendomar, till hvilka ängarna hörde, ville bereda sig största möjliga vederlag för intrång å ängarna, och att de, då fråga uppstått om afdikning af de å kronans mark varande sumptrakter, hvilka delvis utgjorde ströängar, endast i undantagsfall velat medgifva, att en slättermyr finge genomskäras af ett dike, utan att antingen särskild ersättning för skada och intrång lämnades eller ock ströängen af kronan förvärfvades.

För kronan hade ifrågavarande ängslägenheter betydelse ej blott vid afdikning af de å kronans skogar belägna sumpmarker, till hvilka de hörde, utan ock vid upplåtande af odlingslägenheter å kronoparkerna enligt därför gällande bestämmelser. Sådana ängar vore nämligen i regel tjänliga för uppodling, hvarjämte de under första tiden för en jordbrukslägenhets uppodlande, då höafkastningen från odlad mark vore

så ringa, att de för en familjs uppehälle nödiga boskapsdjur ej därå kunde vinterfödas, kunde, bibehållna såsom naturliga slätterlägenheter, vara till god hjälp för lägenhetens innehafvare. Endast i undantagsfall hade hittills odlingslägenheter kunnat upplåtas, utan att därmed förenats rätt till slätter å vissa i lägenhetens närhet belägna slättermyrar. Det hade därför i ett flertal fall inträffat, att för odling tjänliga lägenheter ej kunnat upplåtas, emedan rätt att begagna närbelägna slätterlägenheter ej kunnat därmed förenas. När orsaken härtill varit, att ägare af visst hemman eller nybygge disponerat de för ifrågasatta odlingslägenheter lämpligt belägna ängslägenheterna, hade i vissa fall de, som sökt odlingslägenheterna, träffat aftal angående ängarna med dessas ägare. Det hade under sådana förhållanden jämväl inträffat, att en för odlingslägenhet nödig ströäng kostnadsfritt öfverlåtits på kronan, hvarefter Eders Kungl. Maj:t för kronans räkning godkänt öfverlåtelsen. Tvifvelsutän skulle förvärf af härför nödiga ströängar kunna i många fall komma till stånd, om köp af sådana ängar finge utan större omgångar äga rum.

Visserligen kunde jämlikt åberopade nådiga bref de af enskilda å kronans mark i de två nordligaste länen disponerade slätterlägenheter af kronan förvärfvas genom byte mot annan mark. Detta vore emellertid ett synnerligen dyrbart sätt att återföra ängarna till Eders Kungl. Maj:ts och kronans disposition, enär härmed vore förenad en landtmäteriförrättning — ett ägoutbyte —, som tvifvelsutän i de allra flesta fall skulle medföra kostnader öfverstigande värdet af all den mark, som inginge i bytet. Ett sådant ägoutbyte vore jämväl i många fall olämpligt, emedan de byar, till hvilka ängslägenheterna hörde, i regel varit föremål för laga skifte, hvarefter äfven hemmansklyfning eller annan styckning af jorden kunde hafva förekommit, i följd hvaraf de hemman och hemmansdelar, till hvilka vissa ströängar å kronans mark hörde, kunde vara så belägna, att de ej angränsade denna mark. Om i sådana fall kronan ville genom ägoutbyte förvärfva en ströäng, kunde hemmanet eller hemmansdelen ej af kronan erhålla mark intill sina öfriga ägor.

Kronan syntes sålunda i regel icke böra begagna sin rätt att tillbyta sig ströängar mot annan mark. Domänstyrelsen ville fördenskill förorda, att å kronans mark belägna af enskilda disponerade ängar af ifrågavarande slag finge för kronans räkning förvärfvas genom köp, då sådant förvärf vore för främjande af odlingslägenheters bildande å kronans mark eller för afdikning af sumpmarker därstädes eller för annat ändamål nödigt.

I enstaka fall hade köp af sådana ängslägenheter för Eders Kungl. Maj:ts och kronans räkning kommit till stånd, sedan Eders Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. I sådant afseende finge domänstyrelsen erinra, att under år 1907 inköpts två ströngar i Åsele socken för tillhoppa 176 kronor samt utan ersättning förvärfvats en ströäng i Lycksele socken och att under år 1908 utan ersättning förvärfvats en ströäng och för 42 kronor inköpts en ängslägenhet i Lycksele socken. Ärenden af ifrågavarande slag vore sålunda af ringa betydelse beträffande de utgiftsbelopp, som i hvarje fall kunde förekomma. Antalet sådana ärenden skulle däremot blifva afsevärdt stort — sannolikt uppgående till flera hundratal — därest åtgärder för inledande af köp vidtoges i alla de fall, då det vore för kronan önskvärdt att förvärfva sådana ströängar. Domänstyrelsen hade fördenskill hyst betänkligheter mot att bereda och underställa Eders Kungl. Maj:ts pröfning sådana köp, hvilka helst borde få verkställas med så få omgångar som möjligt, emedan köpen därigenom skulle väsentligt underlättas. Ängarnas ringa värde gjorde det ock mindre lämpligt att anordna särskilda undersökningar för deras förvärfvande, emedan häraf skulle förorsakas kostnader, som ej stode i rimligt förhållande till värdet. Undersökningar och underhandlingar om köp borde fördenskill utföras af skogstjänstemän, när de i andra ärenden komme att besöka platser, där ängar, som det vore önskvärdt att förvärfva, vore belägna.

Af hvad som sålunda anförts hade det synts domänstyrelsen framgå, att det för förvärf af sådana ängslägenheter, hvarom nu vore fråga, vore lämpligast få årligen disponera visst belopp, som ej finge öfverskridas, med rätt för styrelsen att, när styrelsen funne ett för kronan önskvärdt dylikt förvärf kunna ske till skäligt pris, i saken besluta och genom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande låta avsluta och lagfara ett vederbörligen förberedt köpeaftal.

Under förutsättning att Eders Kungl. Maj:t skulle gilla ett sådant förfarande, finge domänstyrelsen hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte medgifva,

att för inköp af å kronoparker belägna af enskilda disponerade ängslägenheter i de norrländska länen och Kopparbergs län finge under år 1909 användas ett belopp af intill 10,000 kronor af de genom försäljning af mindre kronolägenheter inflytande medel;

att köpen skulle efter beslut af domänstyrelsen avslutas af Eders Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande;

att ängslägenheterna, som skulle tilläggas de kronoparker, å hvilka

de voro belägna, därvid skulle lämnas fria från alla gravationer och tillträdas vid köpens afslutande, då köpeskillingarna skulle erläggas;

att kronan skulle bestrida kostnaderna för köpens lagfarande; samt

att hvad utöfver köpeskillingarna åtginge till med köpen förenade kostnader skulle gäldas af reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet.

Innan jag öfvergår till att för egen del närmare yttra mig öfver domänstyrelsens förberörda framställningar, torde det tillåtas mig erinra, att den 31 oktober 1908 funnos utöfver de af domänstyrelsen i skrifvelsen af samma dag omförmälda belopp, till inköp af skogsmark disponibla ytterligare 229,581 kronor 60 öre, utgörande hos statskontoret innestående behållningar å äldre anslag för ändamålet, hvilket belopp emellertid numera användts.

Departements-
chefen.

Vidare torde jag böra erinra, att jag till protokollet öfver jordbruksärenden för den 12 nästlidna februari vid framläggande af förslag till nådig proposition angående grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahems-lägenheter från vissa kronoegendomar anförde, bland annat, att i alla de fall, då Riksdagen på grund af framställningar från Kungl. Maj:t särskildt medgifvit upplätelser af lägenheter för det i nådiga skrifvelsen till domänstyrelsen den 25 september 1896 angående vissa bestämmelser att tjäna till efterrättelse ifråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner omförmälda ändamål, Riksdagen också tillika bemyddigat Kungl. Maj:t att använda inflytande köpeskillingar till inköp af skogsmark, samt att ett generellt medgifvande i dylik riktning nu syntes böra af Riksdagen utverkas.

Hvad därefter angår domänstyrelsens förberörda framställningar, är jag först och främst ense med styrelsen därom, att Riksdagens medgifvande att till inköp af skogbärande och för skogsbörd tjänlig mark använda inflytande köpeskillingar för kronoegendomar, som afses i förberörda nådiga bref af den 18 maj 1888, den 29 maj 1891 och den 23 maj 1902, bör inhämtas för ännu en treårsperiod. På samma gång synes mig äfven böra utverkas förberörda medgifvande i fråga om köpeskillingarna för försålda lägenheter.

Äfven framställningen, att de till inköp af skogsmark afsedda medlen skulle få användas jämväl till inlösen af s. k. ströängar, synes mig värd allt beaktande. Med stigande jordkultur blifva dessa ängar, som icke lämpa sig för odling, allt mer betydelselösa för sina nuvarande innehafvare, medan det å andra sidan för kronan blir förenadt med allt

större olägenheter att icke äga disponera desamma. De lägga nämligen till följd däraf, att de för sina innehafvare endast hafva värde i sin egenskap af gräsbärande mark samt att deras förmåga att bära gräs minskas genom utdikning, hinder i vägen för välbehöfliga afdikningar af kronoparkerna, på samma gång som de, på sätt domänstyrelsen framhållit, jämväl äro till olägenhet, då fråga uppstår om upplåtelse af nya odlingslägenheter i närheten. Ifrågavarande ängar synas alltså med det snaraste böra återförvärfvas åt kronan. Att detta bör ske genom deras inlösen och icke genom ägoutbyten, synes mig framgå af hvad domänstyrelsen i detta ämne anfört. Riksdagens medgifvande i ämnet torde således böra inhämtas.

Hvad slutligen angår domänstyrelsens förslag, att hos Riksdagen skulle äskas ett anslag af 1,000,000 kronor att användas till inköp af skogsmark finner jag detsamma i flere afseenden tilltalande. Då emellertid på grund af rådande ekonomiska förhållanden det syntes vara af vikt, att under nästa år budgeten ej allt för strängt belastades med nya anslagskraf, ansåg jag mig vid framläggande af förslag till reglering af utgifterna för år 1910 under nionde hufvudtiteln ej böra föreslå äskande af anslag för ändamålet. Ej heller synes mig anlåtande af den utvägen att taga det erforderliga beloppet direkt från skogsmedlen vara att förorda. Det skulle då allenast återstå att anlita lånevägen. Äfven om jag rent principiellt icke har något att invända emot att för ifrågavarande ändamål använda äfven upplånade medel anser jag mig emellertid under nuvarande förhållanden icke böra tillstyrka anlåtande af denna utväg. Jag anser mig alltså böra föreslå, att domänstyrelsens ifrågavarande framställning icke för närvarande måtte föranleda någon åtgärd.»

Motion.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en inom Andra Kammaren af herr *C. Lindhagen* väckt motion (n:o 119), däri hemställts, att Riksdagen ville för inköp af skogsbärande eller till skogsbörd duglig mark anvisa dels på ordinarie stat 500,000 kronor och dels af lånemedel 2,500,000 kronor.

Beträffande de skäl motionären anfört till stöd för sin framställning, tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Utskottets yttrande.

Beträffande Kungl. Maj:ts dispositionsrätt till köpeskillingarna för de kronoegendomar samt till inköpta skogsegendomar hörande områden, hvilkas försäljning äger rum jämlikt kungl. brefven den 18 maj 1888, den 29 maj 1891 och den 23 maj 1902, är den så till vida inskränkt, att Riksdagens medgifvande till köpeskillingarnas användande för inköp

af skogbärande och till skogsbörd tjänlig mark omfattat endast en tidsperiod af tre år, sista gången åren 1907—1909. Förevarande framställning afser alltså förlängning af det sålunda förut meddelade, nu gällande bemyndigandet på ytterligare tre år eller för tiden 1910—1912 men går i två afseenden därutöfver, nämligen *dels* däri, att bland de medel, som Kungl. Maj:t skulle äga disponera på ofvan angifna sätt, ingå äfven köpeskillingarna för sådana områden och lägenheter, till hvilkas försäljning från de under domänstyrelsens förvaltning ställda, staten tillhöriga skogsegendomar eller utarrenderade jordbruksegendomar Riksdagen under sistnämnda tid på därom särskildt gjorda framställningar kan komma att lämna tillstånd, *dels ock* däri, att medlen i fråga skulle få användas jämväl till inlösen af ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarne.

Ofvan omförmälda kungl. bref den 18 maj 1888, den 29 maj 1891 och den 23 maj 1902 afse, det förstnämnda sådana söder om Norrland belägna kronoegendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 200, men icke 400 kronor, det andra dylika egendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 400 kronor, men icke 500 kronor, och det sistnämnda *dels* dylika egendomar, hvilka i arrende lämna mer än 500 kronor, men icke utöfver 600 kronor, *dels* kronoegendom, som ej varit för statsverkets räkning utarrenderad, men som uppenbarligen är eller vid arrendeuppskattning finnes vara af sådan beskaffenhet, att för densamma icke kan påräknas högre arrende än 600 kronor, *dels* ock till inköpt skogsegendom hörande område, som utan olägenhet för skogsskötseln anses kunna afyttras och uppenbarligen är eller vid arrendeuppskattning finnes vara sådant, att för detsamma icke kan påräknas högre arrende än 600 kronor.

Det bemyndigande Riksdagen sålunda för en oafbruten följd af år t. o. m. innevarande år lämnat Kungl. Maj:t i afseende å dispositionen af köpeskillingarna för kronan fränsåld mark af nyssnämnda slag synes böra lämnas jämväl för tiden 1910—1912; och då i alla de fall, då Riksdagen på grund af framställningar från Kungl. Maj:t särskildt medgifvit upplåtelse af lägenheter för det i nådiga skrifvelsen till domänstyrelsen den 25 september 1896 angående vissa bestämmelser att tjäna till efterrättelse ifråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner omförmälda ändamål — att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att bilda egna jordbruk — Riksdagen också tillika bemyndigat Kungl. Maj:t att använda inflytande köpeskillingar till inköp af skogsmark, synes bemyndigandet lämpligen böra utsträckas att innefatta jämväl ett generellt medgifvande i sistberörda riktning, helst Riks-

dagen, om vid någon särskild upplåtelse köpeskillingen skulle anses böra disponeras på annat sätt, lärer vara oförhindrad att därom meddela bestämmelse. Då vidare af statsrådsprotokollet framgår, att å kronoparkerna i Norrland och Dalarne befintliga af enskilde innehafda ströängar äro, så länge de icke kunna disponeras af staten, till stor olägenhet för skogsvården samt desamma förvärfvande af kronan således är för statens skogsväsen af jämförlig betydelse med skogsförvärf, synes slutligen i bemyndigandet böra inrymmas rätt för Kungl. Maj:t att använda ifrågavarande försäljningsmedel äfven till inlösen af sådana ströängar.

För inköp af skogsmark har, på sätt till förenämnda statsrådsprotokoll meddelas, alltsedan år 1874 disponerats köpeskillingarna för försålda mindre kronodomäner, hvilka köpeskillingar vid 1908 års slut uppgingo till sammanlagdt öfver 17,000,000 kronor. Därjämte har Riksdagen för samma ändamål anvisat dels på extra stat för år 1901 ett belopp af 1,500,000 kronor och dels af skogsmedel vid hvardera af 1899 och 1900 årens riksdagar 1,500,000 kronor samt vid 1907 års riksdag 500,000 kronor.

Beträffande beloppen af köpeskillingarna för försålda kronoegen-
domar under hvart och ett af åren 1895—1908 och den under samma
tid för kronans räkning inköpta skogsmarken samt den jämväl under
samma tid kronan till inköp hembjudna mark och för densamma begärda
pris, får utskottet meddela följande uppgift:

År.	Till Riksgäldskontoret under året inlevererade medel för försålda kronoegendomar.		Sammanlagda köpeskillingar för under året afslutade markförvärf åt kronan.		Under året afslutade markinköp, areal:						Ungefärliga arealen af samtliga staten till inköp hembjudna marker, hvarom fråga under året slutbehandlats. ¹⁾	Ungefärliga beloppet af begärda köpesummorna för sålunda hembjudna marker, hvarom fråga slutbehandlats under året. ²⁾		
					inägor		utmark		summa					
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	har.	ar.	har.	ar.	har.	ar.			Summa har.	Summa kronor.
balans fr. 1894	349,254	49												
1895	871,598	30	520,000	—	1,032	93	7,544	39	8,577	32	35,021	—	2,317,900	—
1896	959,230	52	218,389	62	237	46	3,017	12	3,254	58	7,548	—	338,200	—
1897	965,667	91	383,595	—	677	78	6,496	87	7,174	65	7,589	—	490,600	—
1898	905,443	49	1,676,657	76	2,154	03	34,788	30	36,942	33	12,950	—	713,100	—
1899	1,256,147	76	3,173,716	—	5,376	72	49,827	80	55,204	52	11,724	—	1,210,800	—
1900	756,063	49	2,501,057	88	2,455	11	30,729	11	33,184	22	29,280	—	3,762,100	—
1901	923,357	36	1,361,700	50	1,630	53	11,304	40	12,934	93	27,626	—	3,748,200	—
1902	740,413	95	960,939	—	907	77	11,669	87	12,577	64	24,219	—	3,515,900	—
1903	677,369	16	1,778,532	—	1,355	77	18,236	82	19,592	59	35,082	—	1,793,500	—
1904	912,037	14	793,611	—	514	31	5,380	53	5,894	84	55,534	—	6,445,700	—
1905	565,233	69	354,425	—	389	17	3,366	92	3,756	09	75,084	—	4,809,300	—
1906	629,111	61	407,287	50	392	42	4,652	49	5,044	91	27,114	—	2,214,200	—
1907	783,154	51	1,572,066	18	1,062	45	19,489	95	20,552	40	34,673	—	2,449,700	—
1908	1,094,218	80	772,282	—	268	38	9,175	74	9,444	12	29,261	—	3,380,600	—

¹⁾ Anbudet innehålla stundom ej uppgift om arealen af den utbjudna marken. Sådan mark ingår ej i de här uppgifna summorna, såvida inköp ej kommit till stånd.

²⁾ Anbudet innehålla stundom ej uppgift om den begärda köpeskillingen. Beloppet af sådan köpesumma ingår ej i här lämnad uppgift, såvida ej köp kommit till stånd.

Enligt utskottet från domänstyrelsen meddelade uppgifter voro den 15 sistlidne februari i riksgäldskontoret inestående 453,956 kronor 60 öre, som infutit för försålda kronoegendomar. Dessa medel lära emellertid vara disponerade att utgå till betalning för af Kungl. Maj:t redan beslutade markinköp.

I domänstyrelsens berättelse rörande skogsväsendet för år 1905 uppgifves arealen af kronans skogar, impedimenter inberäknade, sålunda: *kronoparker* 4,524,260.14 har, hvartill kommer sammanlagdt 82,458.13 har stockfångstskogar, utbrutna åt privilegierade sågverk, hvilka skogar emellertid skulle komma att af kronan tillträdas före år 1917; *kronans flygsandsplanteringar* 1,343.39 har; *kronoöfverloppsmarker* 1,228,564.44

har; skogar tillhörande *kronans utarrenderade jordbruksdomäner* samt ett af tjänstinnehafvare ännu disponeradt *militieboställe* 158,399.02 har; eller sammanlagdt 5,995,025.12 har, däraf inom Norrbottens och Västerbottens län 4,661,864.82 har inberäknadt 2,164,392 har impediment, hvadan den skogbärande marken i dessa län utgör 2,497,472 har. Utom dessa skogar stå under skogsstatens kontroll skogar, tillhörande civila och ecklesiastika boställen samt allmänna inrättningar, till bergverkens understöd anslagna skogar samt allmänningsskogar till en sammanlagd areal af 1,095,526.51 har, däraf inom sistnämnda län 349,565.50 har.

Det år ofvanberörda uppgifter afse eller år 1905 utgjorde enligt för utskottet tillgängliga statistiska uppgifter hela arealen af den skogbärande marken i riket 21,210,165 har, däraf inom Norrbottens och Västerbottens län 5,674,181 har.

Då sålunda kronan visserligen äger nära hälften (44 %) af skogarna inom de två nordligaste länen, men däremot beträffande öfriga delar af landet, hvarest skogsinköpen för statens räkning egentligen förekomma, förfogar öfver en jämförelsevis ringa del af skogsmarken samt enskilda markägare i stor utsträckning synas vara hågade att öfverlåta mark på kronan, är det utan tvifvel af den största vikt, att skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark fortfarande för statens räkning inköpes och att tillräckliga medel finnas att tillgå för ett sådant förvärf.

Hvad då först beträffar motionärens förslag om anvisande af ett ordinarie anslag för ifrågavarande ändamål får utskottet, under erinran att Riksdagen förut, såsom ofvan nämnts, beviljat anslag för ändamålet, men sedermera, på grund af förändrade ekonomiska förhållanden, funnit sig böra undvika dessa utgifter, anföra, att utskottet, som funnit det under alla omständigheter vara olämpligt, att anslag för sådant ändamål, som det ifrågavarande, uppföras å ordinarie stat, ansett budgeten vid den statsreglering, innevarande Riksdag har att behandla, vara så ansträngd, att den ej bör ytterligare tyngas med anslag af ifrågavarande art.

Gentemot motionärens förslag att för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark anlita lånemedel har utskottet visserligen ställt sig tveksamt, men då tiden synes vara gynnsam för skogsinköp, har utskottet likväl ansett sig böra tillstyrka, att medel för ändamålet upplånas. I afseende å lånebeloppet har utskottet emellertid, då tillfylllestgörande utredning i ämnet ej föreligger, ansett det icke tillrådligt att biträda motionärens förslag i dess helhet, utan har utskottet i avslutning till domänstyrelsens i ofvanberörda statsrådsprotokoll omförmälda framställning om beredande af medel för inköp af skogbärande

eller till skogsbörd tjänlig mark funnit det belopp, som för ändamålet må upplånas, lämpligen böra begränsas till 1,000,000 kronor.

Med åberopande af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition medgifva, att köpeskillingarna ej mindre för de kronoegendomar samt till inköpta skogsegendomar hörande områden, rörande hvilkas försäljning beslut jämlikt kungl. brefven den 18 maj 1888, den 29 maj 1891 och den 23 maj 1902 af Kungl. Maj:t fattas under tiden från och med 1910 års början till och med utgången af år 1912, än äfven för sådana områden och lägenheter, till hvilkas försäljning från de under domänstyrelsens förvaltning ställda, staten tillhöriga skogsegendomar eller utarrenderade jordbruksegendomar Riksdagen under sistnämnda tid på därom särskildt gjorda framställningar må lämna tillstånd, må af Kungl. Maj:t disponeras för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark äfvensom till inlösen af ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarne och följaktligen på Kungl. Maj:ts rekvisition från riksgäldskontoret utbetalas; samt

b) i anledning af herr Lindhagens ofvannämnda motion för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark för år 1910 anvisa ett belopp af 1,000,000 kronor att utgå från riksgäldskontoret.

Stockholm den 27 april 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservation:

vid *mom. b)* angående anvisande af medel för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark:

af friherre *J. F. Gripenstedt*;

„ herr *H. Andersson*.

Det skulle här antecknas, att herrar *P. Sörensson, E. A. G. A. Wijkander, C. Persson, D. Persson, F. W. Thorsson, K. Starbäck* och *F. Berg* icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.
